

זיקה – היכולת להתלהב ולהתמסר, לחוש חיבור עמוק לרעיונות, תרבות ועשייה וליצור

בתוכם – מיומנות חיונית בעולם המחר

בעולם כיום ולבטח בעולם המחר, הכלכלה והחיים החברתיים נעים בהדרגה מהמרחב של המכאניקה והיצור אל עבר מרחב של רעיונות ויצירה.

את תופעות המקרו – כולנו מכירים – פסי יצור עוברים בהדרגה למדינות עולם שלישי, וגם שם, מתחילות להיעלם מהעולם התמונות שמראות אלפי עובדים על פס המבצעים מלאכות רובוטיות ומכאניות בלבד. גם במקומות אלו פסי הייצור הופכים במהירות גבוהה לאוטומטיים, רובוטיים ובלתי מאוישים.

תהליכים אלו גורמים לאנשים רבים למצוא את עצמם מחוץ למעגל העבודה, או להבנה כי נדרש מהם לחולל שינוי דרסטי במיומנויות העבודה שלהם וביחסם למקצוע ולתחום מומחיותם. בעולם כזה, מסתבר שחינוך דווקא לדעת לתקן מכוונות תוך הפעלת חשיבה המצאתית ויצירתית, ליצור מוצרים שיש בהם שאר-רוח, לרוב מוזמנים ומתוכננים באופן ובטעם אישי וייחודי, לחבר רעיונות, חלומות ומציאות יחד, ובעיקר – לדעת להשתנות ללא הרף מבלי לאבד את ה"מרכז הפנימי" שלך כאדם יוצר.

בעולם שכזה עולה וגובר הצורך לשלב יכולות של אומנות, קרבה למקצוע, יצירתיות ויכולת המצאה הכוללת יכולת מתחדשת "להמציא את עצמי" מחדש בתחומי העיסוק שלי, ולהפוך, לדוגמא, מרתך צינורות תעשייתיים ליוצר גדרות ברזל מסוגננות והלאה – אל השינוי הבא.

בעולם שכזה אין כמעט ערך למיומנות טכנית אחת, משום שקרוב לוודאי שאותה מיומנות תשתנה שוב ושוב בעשור הקרוב, כך שאותו "עובד חד-מיומן" ימצא עצמו קרוב לוודאי בלתי מועסק. ומאידך – יש ערך גדול לבני אדם המסוגלים לחוש קרבה זיקתית, יצירתית, כמעט אינטימית לתחום אותו הם מובילים וליכולתם לחבר יכולות שונות ורב-גוניות מתחומים שונים לכדי תשובות חדשות. בפשטות אפשר לומר שנראה כי העולם זקוק כעת להרבה יותר "אומנים", ולהרבה פחות "טכנאים".

אך מה הופך "טכנאי" ל"אומן"? מזווית הראיה הדרו-שיחית, השינוי האיכותי בין טכנאות לאומנות עובר יותר מכל דרך הזיקה.

אדם שמסוגל לאהוב באופן עמוק חלקים ורגעים מעיסוקו, מסוגל להתמסר, מתלהב, שוכח עצמו בתחום עשייתו ומצליח למצוא בתחום זה המשך של עצמו וביטוי האנושי בעולם, נמצא בתחום הזיקה – לחומר, לרעיון, ליצירה. אדם שכזה מצליח לראות עומק במקום שטחיות, שואף ללמוד ולחקור ללא הרף מתוך רצון וסקרנות, נהנה מליצור ולהתחדש, פעולתו מתאפיינת בדיוק, קפדנות, שימת לב ואכפתיות עמוקה. ובעיקר – אדם זה מתייחס לעיסוקו כברכה ולא כאילוץ, כייעוד ולא ככפיה.

דבר זה נכון מאוד בתחומים הטכניים, ונכון לא פחות אם לא יותר, בתחומים התרבותיים והחברתיים שביני אדם לאדם – תחומי החינוך וההוראה למשל. העולם זקוק למורים אומנים, ולא למורים טכנאים. הוא זקוק לאנשי טיפול שרואים את הקשר האנושי כתכלית, ולא כ"עבודה" בלבד. וכן, גם לאומנים, מהנדסים, אדריכלים ומתכנתים אשר עבודתם הופכת ליצירה של חיבור, של מגע ושל ביטוי – לא כהאדרה של אגו, פרסום ורדיפת תהילה, אלא דווקא כביטוי של ייעוד פנימי וחברתי בחיים.

מכאן, שהזיקה בכללותה, והיכולת לחוש זיקה כלפי העולם, חיונית באופן דרמטי ביכולתך לא רק לחוות את אנושיותך ואת ה"חלקים הטובים בך כאדם", אלא אפילו בפשטות – למצוא עבודה ופרנסה בעולם משתנה.

אלא שהזיקה חיונית לא רק כלפי עולם העשייה, העבודה והיצירה – אלא גם ובעיקר כלפי עולם התרבות והרוח, קרי – היכולת ללמוד ולפגוש ברעיונות חדשים ו"לשוחח" עמם.

בעולם שבו רעיונות חדשים, מגוונים, מוזרים ובלתי שגרתיים מציפים בלי הרף את חיינו, בעולם שבו גירויים תרבותיים ודילמות תרבותיות משמעותיות שוטפות אותנו ללא הרף, יש צורך גדל והולך ביכולת "לדבר" עם רעיונות ולפתח כלפיהם עמדה יצירתית, ביקורתית ואקטיבית.

אדם שלא ידע "לשוחח" עם רעיון, ימצא עצמו מותקף בידי רעיונות חדשים או נסחף בתוכם בלי יכולת שליטה וביטוי עצמי. הרוח האנושית וביטוייה התרבותיים, בעיקר החזותיים, נמצאת בהתפוצצות של עודף כמותי. בעולם שכזה, אדם בלא יכולות ניווט בין רעיונות, מוצא עצמו אבוד. ויותר מכך, המרחב התרבותי המשתנה ברשתות החברתיות ובעולם הרשת, דורש מכל אחד מאתנו לא רק לחוות כי אם גם ליצור רעיונות חדשים, תרבות חדשה. עולם שכזה מצריך יכולות עמוקות של גישה לרעיון, פיתוחו, עיצובו והפצתו. ושוב, גם כאן הזיקה היא המפתח המאפשר לא רק לעמוד בפני ההצפה האינסופית כאדם ריבוני, ביקורתי וחושב, אלא גם ליצור בתוכה, לעצב ולברוא.